

УДК 636.22/28.033.083.314 DOI 10.31210/visnyk2018.03.19
© 2018

Колісник О. І., кандидат сільськогосподарських наук
директор ПП «Агро – Новоселівка 2009» Харківської області

Прудніков В. Г., доктор сільськогосподарських наук, професор

Криворучко Ю. І., кандидат сільськогосподарських наук
Харківська державна зооветеринарна академія

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА М'ЯСНОЇ ХУДОБИ АБЕРДИН-АНГУСЬКОЇ ПОРОДИ В УКРАЇНІ

Рецензент — доктор сільськогосподарських наук, професор Є. І. Чигринов

Проаналізовано загальну чисельність племінного поголів'я, продуктивність м'ясної худоби абердин-ангуської породи в Україні за період з 2014 по 2017 рік, а також кількість основних племзаводів та племрепродукторів з її розведення. Це дасть змогу вести і корегувати подальшу цілеспрямовану селекційно-племінну роботу з удосконалення та створення вітчизняної ангуської породи.

Ключові слова: абердин-ангуська порода, продуктивність, моніторинг, поголів'я.

Постановка проблеми. Фундаментом технології м'ясного скотарства є система утримання та порода. У більшості розвинених країн світу якісна яловичина виробляється за рахунок вирощування м'ясної худоби і одним із головних факторів ефективності скотарства є вибір породи. Значну питому вагу в Україні серед імпортованих м'ясних порід займає абердин-ангуська. Зацікавленість виробників яловичини цією породою пов'язана з її скоростиглістю, високою адаптаційною здатністю, мармуровістю м'яса, невибагливістю до умов годівлі та утримання. На даний час необхідно не зменшувати, а нарощувати чисельність наявних і створити нові вітчизняні конкурентоспроможні породи, використовуючи місцевий та світовий генофонд, які здатні адаптуватися до різних природно-кліматичних умов. Тому вивчення сучасного стану поголів'я абердин-ангуської породи, яку розводять в Україні, та подальший аналіз його продуктивності стало метою наших досліджень.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Враховуючи досвід розвинених країн світу (США, Канада та ін.), найважливішим напрямом селекції абердин-ангуської худоби в Україні є створення української ангуської м'ясної породи, здатної впродовж тривалого часу зберігати високі середньодобові прирости живої маси при повільному накопиченні жиру, забезпечувати гетерозис при промисловому схрещуванні з іншими

породами. Тварини повинні бути пристосовані до утримання протягом усього року без капітальних приміщень. Ці тварини повинні характеризуватись високою відтворною здатністю, легкими отеленнями, хорошими материнськими якостями, які забезпечують високий діловий вихід телят при відлученні. Тому актуальним є завдання – створити українську ангуську породу на базі місцевих абердин-ангусів з використанням кращого генофонду цієї худоби зарубіжної селекції, зокрема американської селекції.

Завдання дослідження – збір інформації щодо стану абердин-ангуської худоби в Україні та її продуктивності з метою подальшої селекційно-племінної роботи з її удосконалення.

Матеріали та методика досліджень. Моніторинг та оцінку продуктивності племінної м'ясної худоби абердин-ангуської породи в Україні проводили за даними Держплемреєстрів та обстежень господарств України за період з 2014 по 2017 рік.

Результати дослідження. В Україні серед імпортованих м'ясних порід, яких розводять, найбільш широко розповсюджена абердин-ангуська порода. При обстеженні господарств і даних бонітування виявилось, що абердин-ангусів розводять в 17 господарствах-репродукторах (табл. 1).

Загальна чисельність абердин-ангусів за період з 2014 по 2017 рік зменшилася на 1129 гол., або 15 %, у тому числі корів – на 541 гол. (16 %). Також зменшилася чисельність і бугаїв-плідників. Простежується негативна тенденція: з кожним роком чисельність худоби абердин-ангуської породи зменшується.

У розрізі областей (табл. 2, рис. 1) видно, що в 2017 році найбільшу кількість абердинів вирощували у зоні Полісся: у Волинській області – 26 %, у Хмельницькій – 22 %. В інших областях України відсоток розведення худоби абердин-ангуської породи від загальної її кількості був від 9–10 % у Рівненській, Київській, Чернігівській областях до 3–6 % у Дніпропетровській, Полтавській, Черкаській, Івано-Франківській і Харківській областях.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

1. Господарства-репродуктори абердин-ангуської породи в Україні та кількість поголів'я за період 2014–2017 рр.

Показники	Роки			
	2014	2015	2016	2017
Кількість господарств	20	21	19	17
Поголів'я, усього:	7649	7631	6555	6520
у тому числі				
- корів	3418	3475	2779	2877
- бугаїв-плідників	78	80	66	66

2. Наявність господарств та поголів'я абердин-ангусів в областях України

Роки	Області										
	Волинська	Житомирська	Івано-Франківська	Київська	Полтавська	Рівненська	Харківська	Хмельницька	Черкаська	Чернігівська	Дніпропетровська
Кількість господарств											
2014	3	2	2	2	1	6	1	3	1	1	-
2015	4	1	2	2	1	5	1	3	1	1	1
2016	3	-	1	3	1	5	-	3	1	1	1
2017	4	-	1	3	1	2	1	2	1	1	1
Поголів'я, усього											
2014	1721	251	260	295	443	1663	264	2338	218	196	-
2015	1694	251	175	552	375	1114	264	2227	194	1182	118
2016	1824	-	196	608	424	541	-	1800	177	792	193
2017	1570	-	493	681	466	533	483	1324	139	634	197
у тому числі корів											
2014	741	73	182	197	107	837	130	935	101	115	-
2015	705	73	132	225	107	587	130	1000	101	568	50
2016	586	-	142	236	120	277	-	740	101	354	86
2017	728	-	180	278	120	268	171	645	101	288	98
бугаїв-плідників											
2014	17	2	-	1	-	11	6	36	2	3	-
2015	19	-	2	3	-	9	-	23	2	17	5
2016	18	-	-	3	-	5	-	17	2	12	5
2017	32		3	2	-	6	7	10	1	4	1

У такій області як Житомирська, де в 2015 році нараховувалося 251 гол. абердинів, її розведенням вже не займаються. За чотири роки значно зменшилась чисельність тварин абердин-ангуської породи в Хмельницькій області (з 2338 гол. до 1324 гол., або на 43,4 %). Також за чотири роки з 20 господарств, що займалися вирощуванням худоби абердин-ангуської породи, залишилося лише 17 в 11 областях України.

Найбільша чисельність абердинів зосереджена в ТОВ «Баффало» Волинської області – 1350 голів, у тому числі 625 корів, у ТОВ СП «Дніпро»

Хмельницької області – 917 гол., з яких 465 корів, ТОВ «Агрікор Холдинг» Чернігівської області – відповідно 634 та 288 гол., ПП «Агроєкологія» Полтавської області – 466 і 120 гол., ФГ «Прометей» Івано-Франківської області – 493 та 180 голів. Слід наголосити на малій чисельності поголів'я корів у багатьох господарствах різних областей.

За такого малочисельного поголів'я неможливо організувати ефективну селекцію тварин та уникнути спорідненого розведення і підтримувати певну генеалогічну структуру.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО. ТВАРИННИЦТВО

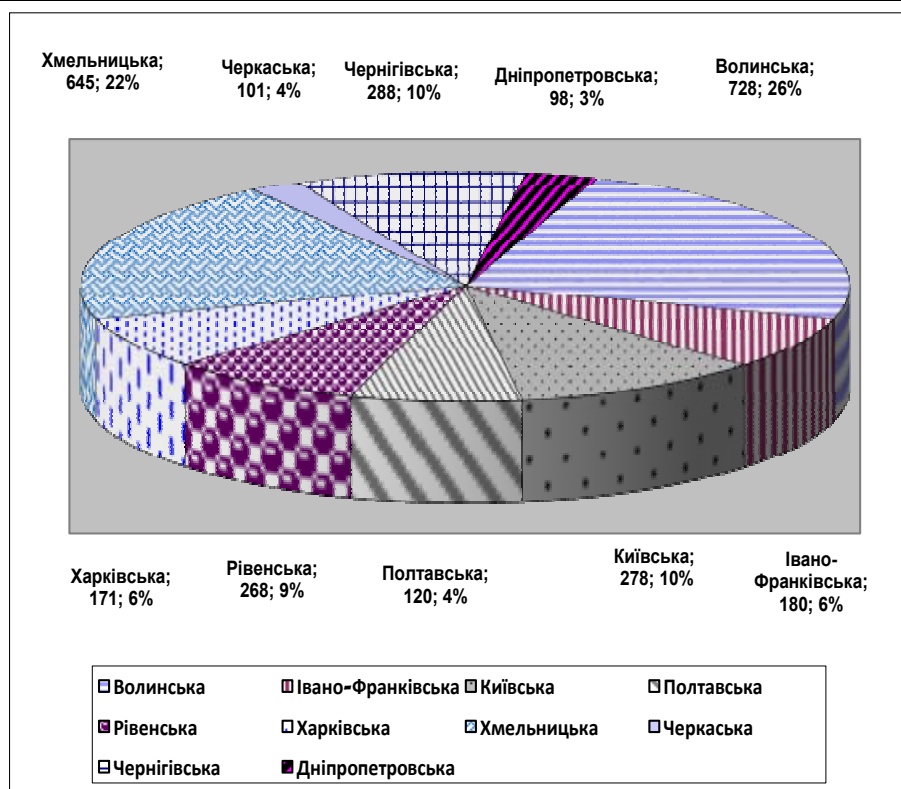

Рис. 1. Поголів'я худоби абердин-ангуської породи в Україні за 2017 рік, гол.; %

3. Продуктивність худоби абердин-ангуської породи в Україні (2017 рік)

Показники	Області									У середньому по Україні
	Волинська	Дніпропетровська	Івано-Франківська	Київська	Полтавська	Рівненська	Харківська	Хмельницька	Чернігівська	
Вихід телят на 100 корів, гол.	87	88	85	65	84	90	100	81	81	85
Жива маса телят при народженні, кг:										
- бугайців	25	25	35	29	31	29	28	35	28	29,4
- телиць	24	20	32	26	30	28	27	30	22	26,5
Середньодобовий приріст молодняка, г:										
- на підсисі	902	1000	685	700	866	714	925	897	880	841
- після відлучення	930	1205	650	700	1123	620	1270	925	974	887
Середня жива маса корів 3-го отелення і ст., кг	520	515	558	510	530	475	524	524	526	520
Молочність за живою масою телят при відлученні, кг:										
- первісток	186	205	197	165	186	205	210	185	207	194
3-го отелення і ст.	206	225	212	185	195	216	223	202	213	208

У зв'язку з відмінністю у походженні вітчизняний масив абердин-ангуської худоби представлений тваринами трьох типів: дрібного компактного (репродукції Дослідної станції м'ясного скотарства УСГА «Ворзель»), відносно крупного високорослого типу американської селекції (репродукції ГСЦУ) і перехідного, проміжного (від схрещування цих двох типів між собою) – укрупненого компактного. А поголів'я трьох типів сконцентровано в ПП «Агро-Новоселівка 2009» Харківської області, яке вирощується за ресурсощадною технологією без застосування приміщень і є базовим господарством по створенню вітчизняної ангуської м'ясної породи.

Встановлено, що в Україні спостерігається велика розбіжність у живій масі по породі, яка коливається в межах 475–558 кг (табл. 3).

Найбільша жива маса повновікових корів відзначена в ТОВ «Добробут» Київської області – 620 кг, ТОВ «СП «Дніпро» Хмельницької області – 572 кг, ФГ «Прометей» Івано-Франківської області – 558 кг, ДСП «ГСЦ України» Київської області – 552 кг, ТОВ «Баффало» Волинської області – 551 кг. У цих господарствах розводять абердин-ангуську худобу крупного типу. У більшості інших утримують худобу дрібного типу британської селекції. Жива маса корів – 475–510 кг. Тварин цього типу відносять до найбільш дрібних і тому за енергією росту вони не можуть конкурувати з представниками інших м'ясних порід, яких розводять в Україні. Однак підвищена здатність тварин дрібного типу до накопичення

жиру в організмі у молодому віці проявляється у більш вираженій «мармуровості» м'яса, що свідчить про їх високу скоростиглість, порівняно з аналогами інших типів.

Вихід телят на 100 корів коливається від 65 до 100 %. Жива маса телят при народженні в середньому по Україні: телиць – 26,5 кг, бугайців – 29,4 кг. Це ще раз підтверджує мілкоплідність абердинів. Середньодобові прирости молодняку на підсисі склали 841 г, після відлучення – 887 г.

В економіці м'ясного скотарства важливе значення має молочність м'ясних корів, від якої залежить жива маса телят у підсисний період. Слід зауважити, що молочність корів абердин-ангуської породи є невисокою (165–208 кг), а відтак, і недостатня жива маса телят при відлученні.

Висновки. Незважаючи на велику кількість переваг абердинів (легкоотельність, неперевершеність м'ясних якостей, невимогливість щодо кормів), порода має ряд недоліків (низька жива маса дорослих тварин і молодняку при відлученні, невисока молочність корів, схильність до посиленого відкладання жиру у ранньому віці). Це є стримуючим фактором рентабельного розведення цієї худоби в умовах сьогодення. В зв'язку з цим, базуючись на досвіді розвинених країн світу, вже виникла необхідність створити конкурентоспроможну українську ангуську породу на основі тих типів абердин-ангусів, які розводять в Україні, із залученням кращого світового генофонду худоби ангуської породи.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Доротюк Е. М. Породоутворювальний процес м'ясної худоби в Україні / Е. М. Доротюк, В. Г. Прудніков, О. І. Колісник // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини: зб. наук. праць ХДЗВА. – Вип. 22. – Ч. 1. – Т.1. – Х., 2011. – С. 254–257.

2. Доротюк Э. Н. Создание отечественной ангусской мясной породы в Украине / Э. Н. Доротюк, В. Г. Прудников, А. И. Колесник // Проблемы сельскохозяйственного производства на современном этапе и пути их решения: мат. XV

межд. научн.-произв. конф. БГСХА. – Белгород, 2011. – С.165.

3. Програма селекції великої рогатої худоби породи абердин-ангус на 2013-2020 роки / А. А. Гетья, І. В. Гузев, Е. М. Доротюк та ін. – К., 2013. – 46 с.

4. Програма створення української ангуської м'ясної породи худоби на 2013–2020 роки / О. Л. Білозерський, Е. М. Доротюк, В. Г. Прудніков, О. І. Колісник та ін. – Харків : –ХДЗВА, 2013. – 16 с.

ANNOTATION

Kolisnyk O. I., Prudnikov V. G., Kryvoruchko Yu. I. Monitoring and evaluation of the meat diseases of the Aberdeen-Angus breed in Ukraine.

As a result of the research, the issue of the number of breeding cattle of imported Aberdeen-Angus meat breed in Ukraine was studied. The number of breeding plants and breeding products,

which specialize in its breeding, has been determined to date. The total number of Aberdeen-Angus in Ukraine in 2017 was 6.520 heads, including cows. At the same time, the number of livestock in both the breeding plants and the breeding farms decreased during the period under review. So, if the Aberdin population had 7649

animals in 2014, then in 2017 it was 6520. Accordingly, the number of enterprises where the cattle of this breed was bred decreased. The largest number of livestock is concentrated in OOO «Buffalo» in Volyn' region – 1350 heads, including 625 cows. It should also be noted the negative trend of a decrease in both livestock and households. For example, in Zhytomyr region, where in 2015 there were 251 heads of aberdines, at present it is not cultivated by it. For four years out of 20 farms that specialized in this breed, there are 17 in 11 regions of Ukraine. It should be noted that there are areas that do not cultivate Aberdeen-Angus at all, although there are conditions for this.

The main indicator of the meat productivity of beef cattle is the living weight. As a result of the analysis it was established that the maximum live weight of full-fat cows is 620 kg, and the minimum weight is 475 kg. In most farms specialize in the breeding of large-type Aberdeen-Angus, and in the rest – small type of British origin.

The yield of calves per 100 cows ranges from 65 to 100 %. Live weight of calves at birth on average in Ukraine: heifers – 26.5 kg, bull-calves – 29.4 kg. It again confirms the fecundity of the Aberdeen-Angus.

The average daily gain on the suckling is on the average 841 g, after weaning – 887 g.

In the economy of beef cattle breeding, the milk of cows is important, on which the calves live after weaning at 7–8 months of age. Milk of cows is low and is in the range of 165–208 kg, which affects the calves' live weight at weaning and it is also a disadvantage of the breed.

Given its heterogeneity in origin (British and American), productive indicators and existing shortcomings, a program was developed to create a consolidated competitive Ukrainian Angus meat breed. The program provides for the breeding of a new breed as a result of purebred breeding using rigid selection and selection. Today, work is actively being carried out to create it in Agro-Novoselivka 2009 agrofirma in Kharkiv region. The native breed is created in conditions of resource-saving technology, which in the technological process does not provide for the use of premises, that is, close to the natural conditions.

Key words: *Aberdeen-Angus breed, productivity, monitoring, livestock.*